

INFORME SOBRE LA INTEGRACIÓ DELS FILLS D'IMMIGRATS A L'HOSPITALET

RAMON BREU PAÑELLA
Sociòleg

INTRODUCCIÓ

El present treball es proposa fer una nova aportació, de dades i de reflexió, sobre el tema estrella de la sociologia catalana: la immigració i la integració dels immigrants. El seu sentit és intentar conèixer les actituds i les opinions dels joves fills d'immigrants d'una ciutat com l'Hospitalet de Llobregat, característica del model de creixement urbanístic del cinturó industrial de Barcelona, i ciutat receptora de milers i milers d'immigrants de tots els punts d'Espanya. No es pot oblidar que seran els joves fills d'immigrants els qui formaran part important d'aquesta generació que reafirmarà o no la síntesi entre els catalans d'origen i els immigrants. En qualsevol cas, els resultats obtinguts de l'enquesta a aquests joves poden servir per entreveure en aquests moments les posicions que en un futur aquests joves fills d'immigrants ja adults podran sostenir a l'Hospitalet, al marge dels innombrables factors que sense dubte intervindran en un futur.

Des de l'Hospitalet es pot observar que entre els joves fills d'immigrants existeix una predisposició natural i sense complexos a afirmar-se i a sentir-se catalans, malgrat el limitat contacte que tenen amb la cultura catalana i malgrat viure en barris marginats.

Des d'aquest treball, s'entén el concepte d'integració com a participació en una tasca col·lectiva, participació activa i diària en una comunitat.

Hi ha un punt que crec decisiu quan es vol abordar sòlidament el tema de la correcta integració. Pensen els immigrants que ells no poden aportar cap tipus de valors propis que puguin enriquir els de la societat receptora, de forma que l'immigrant creu que li toca integrar-se en tot el que es considera,

diguem-ne, positiu pel sol fet de pertànyer a la societat receptora, i que ha d'oblidar-se de tot el que, encara que li sigui quelcom molt propi, té un "caràcter negatiu" pel fet que no pertany a la societat a on arriba. S'ha de desfer, per part dels poders públics, aquesta creença i s'ha d'intentar que els immigrants i els fills dels immigrants no tinguin cap complex a l'hora de participar quotidianament a la cultura d'aquest país, que, evidentment, es veurà molt enriquida per la seva participació.

Cal dir, a més, que aquest treball és bàsicament un testimoni indicatiu, una eina per conèixer una mica més l'estat d'opinió i el grau de predisposició dels joves fills d'immigrants, sobre la integració, el fet nacional i els elements més puntuals per a la reconstrucció de la nació catalana.

I. LA IMMIGRACIÓ A CATALUNYA: CAUSES

Els moviments migratoris interiors a Espanya són el resultat de la concentració industrial del país en unes zones determinades. Catalunya ha estat un dels espais més dinàmics en matèria migratòria, entre els anys 1950 - 1974, però especialment durant els anys 60, quan es produeix l'anomenat "milagro económico español".

Aquest procés ha vingut determinat pels interessos del capital que ha fixat la direcció dels moviments migratoris cap a zones industrials en detriment de les subdesenvolupades. La manca d'una planificació que assignés les instal·lacions industrials a les zones més apropiades des del punt de vista de la col·lectivitat, planificació de la qual han estat especialment absents els treballadors, va portar l'enorme saldo migratori que enregistren les diverses zones geogràfiques de l'Estat Espanyol.

Hi ha qui, aliè a un coneixement mínimament rigorós de Catalunya, en intentar explicar el fenomen de la immigració, parla de la zona receptora, Catalunya, com un paradís de prosperitat, riquesa, amb un alt nivell d'industrialització, insinuant, alhora, més o menys explícitament, que aquesta situació de privilegi s'ha obtingut a l'esquena de la pobresa d'altres terres.

En xifres absolutes, des de l'any 1962 al 1974 un volum de 939.284 persones han vingut a Catalunya de tot l'Estat Espanyol.

Penso que s'ha de considerar la immigració com un dels aspectes d'un fenomen general inherent al desenvolupament del mode de producció capitalista: la mobilització permanent de la població activa i dels assalariats.

L'organització capitalista de la producció i de la vida social comporta en els seu desenvolupament una separació progressiva entre els homes i dones que produeixen i els mitjans de producció. La relació social fonamental és el capital, és a dir, el monopoli dels mitjans de producció que dona lloc a les dues classes específiques del sistema. Per una banda, els posseïdors dels mitjans de producció, i per l'altra, els que estan exclosos de la propietat i venen l'única mercaderia de què disposen, llur força de treball, a canvi del sou, com a única manera de subsistir i reproduir-se.

El desenvolupament del capitalisme és, sobretot, el desenvolupament de les relacions socials pròpies al sistema. El capital té la iniciativa de la gestió econòmica i política, iniciativa que, a través d'un procés de centralització, queda progressivament a mans d'uns grups de poder reduïts. La finalitat de l'esmentada gestió, no cal dir-ho és la rendibilitat del capital.

Juntament amb el desenrotllament desigual, el capital tendeix també a imposar la creació de mercats de mà d'obra amplis, a nivell estatal, que permetin disposar on i quan convingui de la força de treball òptima i també de l'organització necessària per portat a terme l'acumulació de capital en les millors condicions.

El capital, la burgesia, selecciona la mà d'obra a contractar, tenint en compte el seu grau d'exigència i conflictivitat i les necessitats polítiques de divisió i control dels treballadors. Aquesta selecció explica la coexistència en una mateixa zona, Catalunya, de l'arribada d'immigrants amb l'atur i la subocupació.

El desenvolupament desigual i la creació de submercats de mà d'obra d'àmbit estatal i transestatal implica una àmplia mobilització de població activa i no sols de la mà d'obra pre-capitalista que passa a la condició d'assalariada, sinó també una progressiva mobilització de la força de treball pròpiament capitalista, dels ja assalariats. Amb el desenvolupament del mode de producció capitalista tots els treballadors són potencialment immigrants.

És el desenvolupament del capital, l'interès d'unes fraccions de burgesia, catalana i no catalana, el que ha determinat el sentit i la magnitud dels moviments migratoris de població. No és el desenvolupament i la industrialització de Catalunya ni el subdesenvolupament d'Andalusia, Extremadura o Galícia el que genera la immigració: És la política d'acumulació del capital la que determina migracions en tots els sentits, és a dir, la mobi-

lització permanent i general. Així doncs, es pot arribar a dues grans conclusions:

a) L'arrel d'aquests desplaçaments és l'extensió de les relacions socials capitalistes, amb la consegüent mobilització de la força de treball.

b) El desenvolupament desigual que polaritza aquests desplaçaments en unes direccions dominants no ha de donar peu per a generalitzacions que enfrontin nacionalitats o regions. Són determinades fraccions de la burgesia de tot l'estat espanyol les que han produït aquest tipus de desenvolupament polaritzat a molt poques zones, entre les quals s'inclouen certes àrees de Catalunya.

Quadre 1

Immigració a Catalunya per províncies (1962-1974).

Províncies	Immigrats
Barcelona	813.546
Tarragona	56.650
Girona	46.671
Lleida	22.417

Font: INE Anuari Estadístic

Quadre 2

Lloc de naixement dels habitants censats a Catalunya l'any 1970

Nombre de persones	
Catalunya	3.181.559
Andalusia	840.206
Aragó	175.579
Extremadura	145.675
Castella la Nova	143.990
Múrcia	139.202
País Valencià	109.789
Castella la Vella	82.051
Lleó	84.083
Galícia	77.777
Estranger	59.142
Euzkadi	28.301
Places africanes	12.889
Astúries	12.626
Les Illes	9.778
Canàries	3.614
	5.106.261

Font: Consorcio de Información y Documentación de Catalunya. Censo 1970

Quadre 3

Evolució de la immigració a Catalunya (1920-1981)

Any	Població total	Augment de població	Saldo migratori
1920	2.344.719	259.851	224.291
1930	2.791.292	446.573	321.995
1940	2.890.947	99.682	107.123
1950	3.240.313	349.249	256.718
1960	3.925.781	685.466	439.881
1970	5.122.567	1.196.696	719.887
1981	5.958.283	850.677	267.019

Font: Josep Termes: "La immigració a Catalunya" Ed. Empúries, Barcelona, 1984.

Quadre 4

Percentatge d'immigrats, segons regió o nacionalitat de procedència, a la província de Barcelona.

	1962-65	1970
Andalusia	49,2	48,3
Lleó i les Castelles	16,5	14,2
Extremadura	11	11,2
Catalunya, excepte prov. de Barcelona	6	9,6
Aragó	5,1	5
Galícia	4,1	3,7
Múrcia	4,2	2,8
País Valencià	2,3	2,8
Euzkadi i Navarra	0,8	1,3
Astúries	0,5	0,5
Les Illes	0,2	0,3
Canàries	0,1	0,3

Font: Josep Termes: "La immigració a Catalunya" Ed. Empúries, Barcelona, 1984.

2. L'HOSPITALET DE LLOBREGAT.

L'Hospitalet de Llobregat, situada en plena zona metropolitana de Barcelona, és una típica ciutat del cinturó industrial, que durant els anys 50 ja començà a ser lloc d'afluència massiva d'immigrants.

L'any 1950 l'Hospitalet compta amb 71.580 habitants, l'any 1960 amb 122.813, l'any 1970 amb 241.978 i l'any 1981 amb 295.074.

A partir de la segona meitat de la dècada dels 50 i una mica més tard, amb els "Planes de Desarrollo" i el Pla d'Estabilització moltes indústries es modernitzen i s'amplien, a més de crear-se'n d'altres arreu de tot l'Estat. Però mentre el franquisme potenciava la indústria, la situació al camp es feia cada cop més angoixant i desesperada per a moltíssims camperols i jornalers. L'abandonament del món rural per part del règim provocà un fort despoblament a regions com Andalusia, Extremadura i les Castelles.

Els camperols anaven a les ciutats industrials com Barcelona i s'amuntegaven als seus voltants, creant aquests nuclis anàrquics, irracionals i despersonalitzadors com Sta. Coloma de Gramenet, Cornellà, Sant Adrià, l'Hospitalet. Es tractava d'allotjar els treballadors que arribaven del camp per servir de mà d'obra a la indústria barcelonina, aprofitant-se a més (per part del capital immobiliari) de les necessitats preemptòries que tenien.

Així, durant els anys 60, monstres urbans van envoltant Barcelona, poblats per milers d'immigrats, amb lamentables condicions de vida (dèficits impressionants en l'ensenyament, sense zones verdes i d'esbarjo, amb una sanitat deficient, sense llocs de reunió, amb un ínfim nivell d'urbanització o pura absència de carrers, mala qualitat de construcció, etc.).

Es pot dir que als grans centres metropolitans el creixement espacial quantitatiu s'ha produït fonamentalment mitjançant la promoció d'aquests barris-dormitori, ciutats satèl·lits, etc. dissenyats per albergar amb el mínim cost la ingent massa d'immigrats que s'expulsava del camp. En el període que va de l'any 1962 al 1973 és quan es configura l'actual i trista imatge d'aquestes ciutats suburbials. Així passà també a l'Hospitalet.

L'Hospitalet presenta avui una elevada densificació (300 hab./Ha.) (qualsevol ciutat europea de la seva extensió, 1.098 Hectàrees, i les seves característiques té aproximadament 50.000 habitants), una manca grandiosa de sòl lliure per construir equipaments i zones verdes.

És una ciutat especialment castigada per l'atur (vegeu el quadre 9), amb problemes i insuficiències que els seus habitants sofreixen amb resignació des de fa molts anys: contaminació (produïda pels milers de vehicles que diàriament transiten pels carrers o per les fàbriques que continuen sent un perjudici greu per a la salubritat del veïnat), deficiències en els serveis sanitaris o en els transports públics, escassetat de zones verdes i saturació de boscos de ciment. Una ciutat caòtica i inhumana, amb una qualitat de vida summament baixa.

Com es podria millorar l'Hospitalet? Com es podria fer una ciutat més habitable tenint en compte la impossibilitat d'enderrocar parcialment la ciutat o el fet que possibles remodelacions serien molt costoses i molt lentes?

Desgraciadament, de l'Hospitalet, com passa amb altres localitats de la zona metropolitana de Barcelona, ja mai no es podrà fer una ciutat saludable, urbanísticament racional. L'oportunitat es va perdre als anys de l'especulació i de les grans operacions immobiliàries, en els quals, a més, Barcelona expulsà cap a la perifèria els problemes més greus que anava generant. Ara l'única via, alhora que es creen i es milloren serveis, és la d'anar guanyant espais lliures, locals útils, zones verdes, "esponjant" la ciutat. Posar pegats, en definitiva.

De totes passades, encara avui sí que hi ha temps per poder crear un nou estil de vida a la ciutat. Es tractaria de reforçar la personalitat d'aquest enorme nucli urbà. L'Hospitalet és una ciutat amorfa, on indubtablement han de millorar-se les seves condicions d'habitabilitat, però a la qual se li han de conferir caràcters propis.

Les ciutats, els barris, han de tenir unes peculiaritats pròpies, unes senyes d'identitat culturals, artístiques, monumentals. Es tractaria, a més, de fer de la ciutat quelcom més que uns serveis, quelcom més que uns blocs i uns edificis, es tractaria de donar-li un codi de costums i omplir els seus carrers de vida i activitat.

No serviran de res les remodelacions de la ciutat, obrir més parcs i zones verdes, si els ciutadans no viuen als carrers i a les places, si els ciutadans continuen, per exemple, davant de la pantalla de l'aparell de televisió.

Quadre 5

Evolució de la població de l'Hospitalet de Llobregat.

Anys	Nombre d'habitants
1900	4.948
1910	6.905
1920	12.360
1930	37.560
1940	51.249
1950	71.580
1960	122.813
1970	241.978
1973	262.867
1974	270.300
1976	284.390
1978	289.747
1979	293.763
1980	292.268
1981	295.074

Quadre 6

Densitat demogràfica a l'Hospitalet, per barris.

Barri	Habitants/Ha.
I Centre-Sant Josep	180
II Collblanc-Torrassa	701
III Santa Eulàlia	250
IV La Florida	645
V Sanfeliu-Pubilla Cases	414
VI Bellvitge	86

Font: Informació Estadística. Ajuntament de l'Hospitalet

Quadre 7

Origen de la població de l'Hospitalet de Llobregat segons el cens de l'any 1980

Procedència	Nombre d'habitants
Andalusia	65.548
Aragó	8.625
Balears	289
Canàries	151
Castella la Nova	12.375
Castella la Vella	7.880
Euskadi i Navarra	1.127
Extremadura	15.336
Galícia	10.439
Astúries	847
Lleó	6.683
València i Múrcia	14.437
Barcelona i l'Hospitalet	87.780
Resta de Catalunya	57.785
Estranger	3.066
TOTAL	292.268

Quadre 8

Distribució dels habitants de l'Hospitalet per ocupació laboral.

Obrers	75%
Empleats (oficinistes i dependents)	8%
Jubilats	5%
Autònoms (bar, botiga, petita empresa)	4%
Professionals, Tècnics, funcionaris	8%

Font: M. Jélez, Alvarez, Santolaria i Estada
"L'Hospitalet 1974: Un estudio sociológico" 1974.

Quadre 9

Índex d'atur

Anys	L'Hospitalet	Catalunya	Espanya
1980	19.057 (17,21)	240.338 (10,75)	1.415.600 (11,03)
1981	24.924 (22,50)	298.184 (13,00)	1.743.800 (13,50)
1982	25.091 (22,65)	373.671 (16,10)	2.150.947 (16,40)
1983	28.087 (25,35)	443.212 (19,20)	2.342.309 (17,80)

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball. D. Gral. d'Ocupació.
Butlletí d'Ocupació 1984

3. NOVA COLLECTIVITAT, NOVA CULTURA.

És un fet plenament constatable la diferència existent entre els emigrants interiors, que majoritàriament decideixen quedar-se per sempre més als centres industrials de l'Estat (Catalunya, País Basc, Madrid) i els emigrants exteriors que pensen anar a Europa a estalviar i tornar, amb una certa posició econòmica més còmoda, a les seves terres d'origen.

El procés d'assentament humà i professional de molts immigrants a Catalunya ha representat un alt cost social i sentimental per a aquestes persones. Uns s'han anat integrant plenament a la nova comunitat de recepció, altres se senten encara nostàlgics, altres es troben a mig camí entre una cosa i l'altra. Diversos factors han influït en aquest procés: la integració al treball, els fills, l'entorn urbà on viuen, el temps que porten aquí.

No n'hi ha prou amb proclamar des de la demagògia, que són catalans els qui viuen i treballen a Catalunya. Cal que aquesta comunitat de treball i d'habitatge esdevingui una comunitat d'acció, participació i consciència. Unir i enfortir la comunitat catalana ha de significar partir d'allò que avui existeix, assumint les contradiccions presents d'aquesta comunitat formada per gent de parla i d'origen diversos. La catalanitat ha de passar avui per actuar en el sentit de resoldre aquestes contradiccions.

Els immigrants contribueixen diàriament i decisivament a modelar una nova col·lectivitat catalana i una nova cultura catalana. Però llur integració no pot ser una assimilació imposada, ni una renúncia a determinades formes culturals, ni una disminució de llur pròpia personalitat.

La definició que es podria donar de la cultura catalana seria la de considerar que són totes les manifestacions culturals que es produeixen a Catalunya, que són el conjunt de relacions i expressions que es donen en aquests moments històrics i en les quals hi participen tant catalans autòctons com provinents d'altres terres i d'altres cultures de l'Estat. La cultura d'un país per esdevenir quelcom viu ha de tenir incorporats una sèrie d'elements eixos que estiguin arrelats amb sentit crític i creador a la realitat immediata dels processos socials del carrer.

En moltes poblacions catalanes l'arribada d'immigrats i el procés econòmic espanyol dels darrers trenta anys han canviat la fesomia urbana. S'han succeït grans transformacions en les característiques de la vida associativa i cultural. Per altra banda, l'arrabassament de les senyes d'identitat catalanes per part de la dictadura franquista suposà un cop fortíssim per al desenvolupament de les formes de manifestació cultural pròpies de Catalunya. Així doncs més que parlar d'una integració cultural a Catalunya potser hauríem de parlar de posar dempeus una nova dinàmica cultural que reconegui la nostra història, el nostre patrimoni i els costums, i al mateix temps defineixi uns punts centrals comuns entre els autòctons i els immigrants, desenvolupant intercanvis i, amb creativitat, llençant iniciatives generals d'interès per a tots, que responguin a necessitats i temes generals compromesos en la realitat de Catalunya. Els immigrants necessiten trobar a Catalunya una cultura sòlida, arrelada popularment, que no els margini, i necessiten també uns mitjans per comunicar i aportar llur pròpia riquesa cultural.

La integració dels immigrants té com a condició "sine qua non", avui, l'acabament de la seva marginació urbana i social que pateixen, la seva total participació en la vida ciutadana i nacional, així com la comprensió dels fenòmens que ha produït la seva immigració (els quals tenen punts de coincidència amb les causes de l'opressió de Catalunya). Als immigrants se'ls ha d'oferir els mitjans d'integrar-se plenament a Catalunya, que seran diferents en el cas dels adults i en el cas dels joves.

En contraposició a certes opinions il·lustres, però potser mancades d'informació i coneixement quotidià del problema, com pot ser la posició del Manifest "Una nació sense Estat, un poble sense llengua" publicat, ja fa un temps, per "Els Marges" nº 15, que parla concretament de "Catalunya... escindida en dos grans grups més que diferents" o d'una certa melangia a la "...homogeneïtat ètnica en què de sempre s'havia fonamentat el catalanisme històric", penso que avui a Catalunya la hipotètica divisió entre dues comunitats, la catalana autòctona i la immigrada, no existeix. Perquè on es

posarien els fills d'immigrats que parlen català, o els que provenen d'una família que porta algunes generacions a Catalunya i són castellanoparlants?

Per altra banda la visió d'aquest manifest esmentat fa retornar al terme "binacional", que significaria una nació dintre de la nació catalana o nacions paral·leles. Penso que és un error aquesta postura, que els immigrants, espoliats de llur nació, de llurs terres, necessiten trobar a Catalunya una cultura forta i arrelada popularment de la qual puguin participar i a la qual puguin enriquir.

Els catalans, i això és quelcom que ha estat sempre una constant en aquest país, hem desitjat la integració plena dels arribats d'altres terres. A diferència d'Euskadi, aquesta integració no l'hem tolerada, no l'hem admesa, sinó que l'hem desitjada i demanada amb entusiasme.

La llengua catalana és l'element clau en la integració, és l'element que transforma un immigrant, socialment, en català, automàticament. Però cal veure també altres nivells importants de la integració. Hi ha un nombre considerable d'immigrants que no saben parlar català, no volen fer-ho o no s'hi atreueixen. Es tracta de fer del coneixement i de l'ús de la llengua un element d'incomprensió, d'intolerància?. Tenint en compte que aquests immigrants als quals em refereixo no solen ser joves i solen tenir un baix nivell d'estudis, crec que no se'ls pot exigir l'aprenentatge i ús del català si per a ells ha de significar un trauma més, després de les penúries i l'esforç humà que ha comportat per a la majoria d'ells ser un emigrant.

Molts d'aquests castellano parlants han fet seus elements nacionals, han fet seus els nostres símbols històrics, esportius, polítics, culturals i festius. Una actitud crispada i intolerant vers aquests immigrants podria tenir conseqüències incalculables per a la nostra societat.

Treballar des de les institucions i des de l'entramat cívico-cultural amb mentalitat oberta i amb flexibilitat, per superar la marginació urbanística, social i cultural dels immigrants és l'única via per enfortir la nacionalitat catalana, la seva llengua i la seva cultura.

Finalment val la pena reproduir un paràgraf de l'obra "La Immigració a Catalunya" de Josep Termes, publicada per l'editorial Empúries l'any 1984, on potser de la forma més lúcida i contundent en els darrers anys, opina sobre el tema:

“ Amb la immigració, Catalunya va triar un camí sense retorn. No hi ha altra sortida que la lluita per la integració d'aquesta. Totes les altres hipòtesis no poden ésser tingudes, raonablement, en compte ni per a una especulació doctrinal o acadèmica. Cal, doncs, obligadament, treballar per la integració dels immigrants, que, per altra part, tant han contribuït al creixement de Catalunya, i que molts d'ells (i dels seus fills) estimen més que alguns catalans, i amb més sofriment i abnegació. Aquesta és la via, i no cap altra. O es produeix la integració, o Catalunya es desnacionalitza en una generació (...) O es combat per la integració i la sobrevivència d'una Catalunya nacional, o es forma part de l'exèrcit imperial d'ocupació. Tant s'hi val la retòrica, o aquí o allà “.

4. ALGUNES HIPÒTESIS

Els barris de l'Hospitalet, majoritàriament, s'han anat convertint en veritables ghettos on la llengua catalana resulta plenament prescindible, i això suposa un dels obstacles més seriosos perquè la segona generació (els fills dels immigrants) utilitzi el català normalment. Bona part dels seus pares han viscut i viuen en ghettos monolíngües i treballen en llocs on moltes vegades no senten gairebé la nostra llengua. Malgrat tot això, hom pot observar que en bona part dels joves fills d'immigrants hi ha un corrent d'opinió, una consciència que només podran participar plenament en la societat d'aquest país assumint la seva condició de catalans. Això, evidentment, sense renunciar a les seves arrels, a la cultura i a la llengua de llurs pares. Tot conservant aquesta identitat i al mateix temps acceptant també la identitat catalana, que s'expressa mitjançant una llengua, una cultura i un codi de costums.

L'autor d'aquest estudi creu que als barris de l'extrarradi de Barcelona existeix una tendència, intuïda i sentida, d'actituds al carrer, manifestada diàriament, tendència per part dels seus joves habitants d'identificació amb “ tot allò que és català “, mostrant-se contraris a qualsevol propòsit que vulgui fer de la llengua un factor de divisió entre els habitants d'aquest país.

5. METODOLOGIA. CARACTERÍSTIQUES GENERALS DE L'ENQUESTA.

La mostra consta de 387 entrevistes vàlides, efectuades a joves veïns dels barris hospitalencs de Bellvitge, La Florida, Collblanc-La Torrassa i Santa Eulàlia, entre els dies 13 de febrer al 16 d'abril de 1987, al carrer o al propi domicili dels enquestats.

Hem utilitzat el sistema de rutes aleatòries per tal de determinar els punts d'entrevista. Quasi tota l'enquesta ha estat plantejada a base de preguntes tancades o semitancades. Hem evitat les preguntes obertes per la imprecisió que comporten i perquè haguessin perjudicat els objectius fixats.

El nostre propòsit ha estat elaborar un qüestionari equilibrat, seguint les regles de Bowley, que no estigués excessivament carregat de preguntes, amb formulacions assequibles i en ocasions exageradament simples i esquemàtiques. El sistema de codificació de les dades fou estrictament manual.

Inicialment es va passar un qüestionari pilot a uns 40 joves, i un cop corregides certes formulacions, fou confeccionat el definitiu que tot seguit el lector pot veure:

Qüestionari

1. Nom i cognoms

Edat	Sexe	Lloc de naixement
El teu pare d'on és natural?		I la teva mare?
De què treballa el teu pare?		I la teva mare?
Quants anys porten aquí?		

2. La llengua catalana

- A. La parles i l'escrius correctament.
- B. La parles i l'escrius amb faltes
- C. L'escrius defectuosament però la parles.
- D. Només l'entens
- E. No l'entén gaire

3. Els qui parlev català, on ho feu amb més freqüència?

- A. amb els amics
- B. Al lloc de treball
- C. Al centre d'ensenyament

- D. Al carrer, a les botigues
- E. Amb els veïns
- F.

4. Llegeixes habitualment revistes, llibres, diaris en català?

- A. Sí
- B. No, llegeixo habitualment en castellà
- C. A vegades llegeixo en català, però poc
- D. No llegeixo ni en català ni en castellà

5. En el cas que t'interessés especialment una obra teatral, una pel·lícula o una conferència, hi assistiries si es fes en català?

- A. Sí
- B. No

Si es fes en català i en castellà, a quin acte aniries?

- A. Al català
- B. Al castellà
- C. M'és indiferent, al català o al castellà

6. A l'hora de veure programes de televisió i de triar entre TVE o TV3, què tens en compte?

- A. La llengua en què es parla. Prefereixo que siguin en castellà
- B. La llengua en què es parla. Prefereixo que siguin en català
- C. La qualitat dels programes. Si són bons, m'és igual que siguin en català o en castellà

7. Valoració de la situació lingüística

- A. S'hauria de potenciar més el català, ja que està en inferioritat.
- B. El català està en bona situació. No cal potenciar-lo més.
- C. S'hauria de potenciar més el castellà, ja que està en inferioritat.

8. Tu, què creus?

- A. Catalunya és i ha de ser una nació dins l'estat espanyol.
- B. Catalunya ha de ser, a la llarga, independent.
- C. Catalunya és i ha de ser una regió d'Espanya.

9. Què és per a tu una nació?

- A. Un "rotllo" que es munten uns senyors per distribuir-se el món al seu gust.
- B. Una comunitat d'individus amb llengua, història i territori propis

i amb voluntat d'autonomia.

C. No ho sé.

10. Què et sents més ?

A. Únicament català.

B. Més català que espanyol.

C. Català i espanyol per un igual.

D. Més espanyol que català.

E. Únicament espanyol.

F. No ho sé.

11. Els teus pares:

A. Tenen molt interès pels problemes de Catalunya

B. Tenen un interès normal.

C. Tenen poc interès.

D. No tenen cap interès.

I tú?

A. Tinc molt interès.

B. Tinc un interès normal.

C. Tinc poc interès.

D. No tinc cap interès.

12. Amb quin partit t'identifiques?

A. A.P.

B. Convergència i Unió

C. E.R.C.

D. Nacionalistes d'Esquerra

E. P.S.C. (PSC-PSOE)

F. P.S.U.C.

G. P.C.C.

H.

I. Amb cap

13. Quin creus que és el partit que més ha entès els problemes dels immigrants i s'ocupa més d'ells?

14. Quin et sembla que és el problema més greu que pateix la societat catalana avui:

A. L'atur

B. El problema dels immigrants

C. El de la llengua

- D. Els preus
- E. El retall de l'autonomia
- F. L'educació
- G. La sanitat.

15. Creus que Catalunya es troba agredida sistemàticament pel centralisme de Madrid?

- A. Sí
- B. No

16. Si tinguessis oportunitat d'anar a viure a la terra d'on són els teus pares, hi aniries?

- A. Sí
- B. No
- C. No ho sé

17. Quan sents parlar malament de Catalunya o dels catalans (al carrer, a la família, als amics, coneguts o companys), et molesta?

- A. Em molesta
- B. M'és igual
- C. Em sembla bé, normalment
- D. No ho sé

18. Del procés d'autonomia i catalanització dut a terme per la Generalitat, què en penses?

- A. És molt exagerat i va molt de pressa
- B. És tímid. Va a poc a poc, hauria d'anar més de pressa
- C. Va bé
- D. No ho sé

19. Creus que és just que els que saben català tinguin més possibilitats de trobar feina a Catalunya?

- A. Sí, és just
- B. No, no n'és
- C. No ho sé

Descripció del contingut de l'enquesta

L'objecte de l'enquesta i, per extensió, de tot el treball, era el d'apropar-se al coneixement del grau de predisposició dels joves fills d'immigrats de la ciutat de l'Hospitalet vers la qüestió catalana, la integració a Catalunya i la normalització de la llengua catalana, a través fonamentalment de quatre grans àrees de temes, a partir dels quals es construí el qüestionari:

“La llengua catalana-La normalització lingüística” (preguntes 2 a la 7), on les preguntes es dirigeixen a investigar les postures d'aquests joves sobre la vida quotidiana. Menció especial mereix la pregunta nº 5, que correspon a un tema molt important que hauria de donar una clau per als objectius del treball: En el cas que a l'enquestat li interessés una obra teatral, una pel·lícula, un acte qualsevol, etc., se li pregunta si hi assistiria si es fes en català, en primer lloc, i després si en el cas de fer-se en català i en castellà, a quin acte dels dos assistiria. És una pregunta destinada a veure el grau d'assimilació de la normalitat lingüística, que en un futur es pugui produir, per part d'aquests joves.

El capítol “Catalunya com a Nació” (preguntes 8 a la 10) s'ha destinat a tenir una idea del que pensen aquests joves sobre el concepte “nació”, i sobre què és i què ha de ser Catalunya: nació, regió o estat independent.

Les preguntes 8 i 10 comportaven els seus perills. Perills de mala comprensió, de confusió. L'autor era conscient d'aquest risc de males interpretacions, però va sucumbir a la temptació de poder treure alguna informació, alguns resultats sobre aquests temes; tractats potser massa elementalment per la seva importància, però de l'única forma que li semblava possible i comprensible.

“L'interès per Catalunya-Les posicions polítiques” (preguntes 11 a 15), on es vol saber les opcions polítiques dels entrevistats i les seves opinions sobre el nivell d'interès que tenen ells i els seus pares sobre els problemes de Catalunya.

“La integració”, sota aquest títol genèric s'inclouen un conjunt de preguntes (16 a 19) que tenen per objectiu copsar punts molt generals però molt directes de la pròpia integració dels enquestats.

Qui respon a l'enquesta?

Els enquestats són joves de 17 a 20 anys, amb una mitjana d'edat de 18,4 anys. Un 52,2 % són nois (202) i un 47,8 són noies (185). Tots ells han nascut a Catalunya i són de família immigrada. La procedència dels pares és la següent:

QUADRE 10

Andalusia	42,3%
Castella-Lleó	10,5
Galícia	9,8
Aragó	9,5
Extremadura	8,2
Múrcia	7,8
Castella-La Manxa	6,4
Altres	5,5

I porten a Catalunya els anys següents:

QUADRE 11

16-20 anys	39,0%
21-25 anys	35,6
26-30 anys	18,3
Més de 30 anys	7,1

Per acabar de situar l'origen social dels entrevistats cal observar en el proper quadre les professions dels seus pares. S'ha de ressaltar els percentatges elevats en les professions "Treballadors manuals qualificats", "Treballadors manuals semiqualicats o no qualificats", i "dependents i subalterns".

QUADRE 12

Professions dels pares dels enquestats.

- Comerciants, petits empresaris	6,8%
- Tècnics i funcionaris superiors, professions liberals, gerents	1,5
- Tècnics i funcionaris mitjans	4,6
- Autònoms	9,0
- Treballadors manuals qualificats	31,4
- Treballadors manuals semi qualificats o no qualificats	23,8
- Administratius	9,1
- Dependents i subalterns	13,8

El percentatge de mares dels enquestats que treballen és del 7,7%

6. LES DADES

A.La llengua catalana-La normalització lingüística.

Com podem observar, el quadre 13 fa referència a l'ús i al coneixement de la llengua catalana. La utilització oral i la comprensió del català tenen uns nivells optimistes.

En canvi la utilització escrita del català presenta greus problemes: el 38,3% l'escriuen defectuosament i el 35,8% ni això. Les causes les hem d'anar a cercar potser en els retards i en les deficiències de la introducció del català a l'escola. És precisament al centre d'ensenyament on es fa servir més el català. Així ho diuen el 34,0% dels entrevistats que parlen en català. En segon lloc trobem un percentatge important, un 19,6% que diuen que parlen en català principalment amb els seus amics.

La lectura en català és una autèntica nafra oberta: el 59,0% llegeixen exclusivament en castellà; el 18,3% només una mica en català, el 17,4% no llegeixen absolutament res, i solament un curt 5,3% llegeixen habitualment en la nostra llengua. S'ha de tenir ben present, no obstant això, la manca general d'oferta de publicacions adients i atractives en català, manca que és un element més de la situació d'anormalitat de la cultura catalana.

Del quadre 16 podem deduir que per una extensa majoria no representa un obstacle el fet que una obra teatral o cinematogràfica sigui en català, si realment els interessa. Factor transcendent, pensem, perquè d'alguna

manera confessa que el català és cada cop més una llengua corrent, acceptable per a ells a l'hora de rebre i participar en la cultura. En aquest sentit també cal ressaltar el quadre 18, sobre la televisió, ja que al 72,2% dels entrevistats els és igual veure la televisió espanyola o catalana, només li demanen que sigui de qualitat.

QUADRE 13

Ús i coneixement de la llengua catalana entre els enquestats

- La parlen i l'escriuen correctament	2,5%
- La parlen i l'escriuen amb faltes	23,4
- L'escriuen defectuosament però la parlen	38,3
- Només l'entenen	32,8
- No l'entenen gaire	3,0

QUADRE 14

Els qui parlen català, on ho feu amb més freqüència?

- Amb els amics	19,6%
- Al lloc de treball	13,2
- Al centre d'ensenyament	34,0
- Al carrer, a les botigues	8,2
- Amb els veïns	4,0
- Amb la meua promesa/promès	4,8
- Al futbol	5,6
- Amb membres de la família	10,6

QUADRE 15

Lectura habitual en català.

- Llegeixen habitualment revistes llibres, diaris, etc en català	5,3%
- Llegeixen exclusivament en castellà	59,0
- Llegeixen en català, però poc	18,3
- No llegeixen en català ni en castellà	7,4

QUADRE 16

En el cas de que t'interessés especialment una obra teatral, una pel·lícula o una conferència, hi assistiries si es fes en català?

Sí	77,4%
No	20,6
No ho saben	2,0

QUADRE 17

Si es fes en català i en castellà, a quin acte aniries?

Al català	15,2%
Al castellà	40,3
M'és indiferent, al català o al castellà	44,5

QUADRE 18

A l'hora de veure programes de televisió i de triar entre TV3 o TVE, què tens en compte?

- La llengua que es parla. Prefereixo que siguin en castellà	19,3%
- La llengua que es parla. Prefereixo que siguin en català	8,5
- La qualitat dels programes. Si són bons, m'és igual que siguin en català o en castellà	72,2

QUADRE 19

Valoració de la situació lingüística

- S'hauria de potenciar més el català, ja que està en inferioritat	35,5%
- El català està en bona situació. No cal potenciar-lo més	40,0
- S'hauria de potenciar més el castellà, ja que està en inferioritat	16,6
- No ho saben	7,9

B. Catalunya com a nació.

Al quadre 20 l'opció Catalunya=Nació obté el percentatge més alt, el 45%. De totes passades, a l'hora de contestar aquesta pregunta vàrem constatar un important grau de confusionisme en cert nombre d'entrevistats, que no tenien clars els conceptes de nació, regió o estat. Això també es veu amb claredat quan observem al quadre 21 un índex del 33,0%, un terç just dels enquestats, que no s'aclareixen gaire i prefereixen no contestar a l'hora de definir el concepte de nació.

A la pregunta "Què et sents més?" (quadre 22) hi ha un curiós empat entre les tres primeres opcions (únicament català, més català que espanyol, i català i espanyol per un igual) i les dues següents (més espanyol que català, i únicament espanyol). Un alt 21,9% no ho saben.

QUADRE 20

Catalunya: Què és i què ha de ser: nació, estat independent o regió?

- Catalunya és i ha de ser una nació dins l'estat espanyol	45,0%
- Catalunya ha de ser un estat independent	5,2
- Catalunya és i ha de ser una regió d'Espanya	37,8
- No ho saben	12,0

QUADRE 21

El concepte de nació

- Un "rotllo" que es munten uns senyors per distribuir-se el món al seu gust	19,3%
- Una comunitat amb llengua, història i territori propis i amb voluntat d'autonomia	47,7
- No ho saben	33,0

QUADRE 22

Què et sents més?

- Únicament català	5,6%
- Més català que espanyol	9,1
- Català i espanyol per un igual	24,5
- Més espanyol que català	17,8
- Únicament espanyol	21,1
- No ho saben	21,9

C. "L'interès per Catalunya-Les posicions polítiques"

Els quadres 23 i 24 reflecteixen l'opinió dels joves fills d'immigrats sobre el grau d'interès que tenen els seus pares i ells mateixos sobre el que hem anomenat "problemes de Catalunya". Els índexs assenyalen, com es pot constatar, un alt interès, una important atenció a aquests problemes.

Pel que fa al quadre 25, que és on venen representades les tendències polítiques, observem que la gran opció política és el "no-res", l'abstenció, amb un aclaparador 70,9%. A una distància abismal trobem primer el PSC (PSC-PSOE) amb un 9,5%, i després CiU amb un 5,6% i el PSUC amb 5,1%.

La despolitització, la manca d'interès per les organitzacions polítiques, per part de tots els joves és evident. Es pot observar una tendència quasi majoritària de la joventut del nostre país a l'absentisme, a l'abstenció, a la despreocupació per la política, a "passar". Causes?. No és l'objectiu d'aquest treball analitzar-les, però es pot dir que s'emmarquen per una banda dins l'anomenada "crisi de civilització", de valors, de moral, d'institucions i de la crisi estructural econòmica del capitalisme, que provoca una manca de perspectiva social i professional per als joves: atur juvenil, crisi universitària, degradació de la formació professional.

Per als joves els partits polítics d'esquerra estarien integrats dins la dinàmica de l'estat capitalista. La responsabilitat d'aquests partits d'esquerra és manifesta: si no aconsegueixen fer una política de govern al servei de la joventut, si continuen sense promoure ni acollir ni defensar nous fenòmens culturals, si no són capaços d'atreure amplex masses juvenils cap a un projecte nou, culturalment progressista, si no ho aconsegueixen, l'abstenció augmentarà fins al punt que, com deia Franco Basaglia, pels voltants de l'any 2000 "la majoria marginada" (vells, joves, inadaptats, "passotes", aturats) se sotmetrà al poder minoritari dels representants d'un estat repressiu.

També al quadre següent, on es pregunta quin partit ha entès més els problemes dels immigrants i s'ocupa més d'ells, la resposta "cap" és la majoritària, seguida de "no ho saben". La falta d'informació per part dels enquestats i la nul·la clarificació dels partits referent a aquest tema, quedant-se solament en generalitats i experiències aïllades, provoca aquesta resposta.

QUADRE 23

L'interès dels pares pels problemes de Catalunya

- Els meus pares tenen molt d'interès pels problemes de Catalunya	24,0%
- Tenen un interès normal	55,6
- No tenen cap interès	6,7
- No ho saben	3,6

QUADRE 24

L'interès propi pels problemes de Catalunya.

- Tinc molt d'interès	29,2%
- Tinc un interès normal	51,3
- Tinc poc interès	17,5
- No tinc cap interès	2,0

QUADRE 25

Amb quin partit t'identifiques?

A.P.	3,7%
Convergència i Unió	5,6
E.R.C.	1,0
M.C.C.	0,7
Nacionalistes d'Esquerra	0,5
P.C.C.	2,5
P.S.C.(PSC-PSOE)	9,5
P.S.U.C.	5,1
Terra Lliure	0,5
Amb cap	70,9

QUADRE 26

Quin creus que és el partit que més ha entès els problemes dels immigrants i s'ocupa més d'ells?

A.P.	3,1%
Convergència i Unió	2,0
P.C.C.	2,3
P.S.C.(PSC-PSOE)	6,1
P.S.U.C.	4,5
Cap	72,1
No ho saben	9,9

QUADRE 27

Quin et sembla que és el problema més greu que pateix la societat catalana avui?

- L'atur	43,1%
- El problema dels immigrants	3,0
- El problema de la llengua	8,0
- Els preus	7,2
- El retall de l'autonomia	4,2
- L'educació	15,5%
- La sanitat	3,7
- L'OTAN	5,3
- No ho saben	10,0

QUADRE 28

Creus que Catalunya es troba agredida sistemàticament pel centralisme de Madrid?

Sí	41,8%
No	34,5
No ho saben	23,7

D. La integració.

Veiem en el quadre 29 que un 16,9% dels entrevistats anirien a viure, si se'ls presentés l'oportunitat, a la terra d'on són els seus pares. Un 24,9% dubten o no ho saben, mentre que un 58,2% descarten totalment aquesta possibilitat. Val a dir que els entrevistadors van constatar que, entre els qui preferien retornar al lloc d'origen dels seus pares o, simplement, dubtaven, un nombre important d'ells especificaven que era per una qüestió de retrobament amb la natura, de rebuig per la ciutat.

Un 27,4% considera que el procés d'autonomia i catalanització va molt de pressa i és exagerat, mostrant un cert temor a la marginació dels castellanoparlants. Un 28,6% considera que "va bé" i un 23,5% pensa que és curt, tímid i va a poc a poc. Altre cop trobem un alt índex d'entrevistats, el 20,5%, que no opinen sobre el tema.

QUADRE 29

Si tinguessis oportunitat d'anar a viure a la terra d'on són els teus pares, hi aniries?

Sí	16,9%
No	58,2
No ho saben	24,9

QUADRE 30

Quan sents parlar malament de Catalunya o dels catalans (al carrer, a la família, als amics, coneguts o companys), et molesta?

- Sí, em molesta	71,9%
- M'és igual	10,6
- Em sembla bé, normalment	1,5
- No ho sé	16,0

QUADRE 31

Del procés d'autonomia i catalanització dut a terme per la Generalitat, què en penses?

- És molt exagerat i va molt de pressa	27,4%
- És tímid. Va a poc a poc, hauria d'anar més de pressa	23,5
- Va bé	28,6
- No ho saben	20,5

QUADRE 32

Creus que és just que els que saben català tinguin més possibilitats de trobar feina a Catalunya?

Sí, es just	27,3%
No, no n'és	63,8
No ho sé	8,9

7. CONCLUSIONS

Encara que les dades del present treball són prou explícites i clarificadores per si mateixes, i aquest té un caràcter més aviat indicatiu i exploratori, podríem arribar a les següents conclusions generals:

- Una enèrgica desmitificació de la pretesa resistència a la "colonització" dels immigrants i dels seus fills per part de Catalunya.

- Els joves fills d'immigrants de l'Hospitalet no manifesten cap perjudici ni animadversió davant la llengua i la cultura catalanes, que molts d'ells consideren seves. El procés d'arrelament s'inicia per part dels joves sense cap reserva, en general.

- Malgrat les limitacions alienes a ells, observo una especial predisposició dels joves fills d'immigrants a la plena normalització de la llengua catalana i de la cultura i l'autonomia de Catalunya.

- L'aparició de mitjans de comunicació audiovisual en llengua catalana, com diverses emissores de ràdio i TV3, són un factor capital en el procés de coneixement i ús de la nostra llengua entre aquests joves.

- Les resistències que es poden notar en aquests joves no són anticatalanes, sinó producte d'una defensa primària de les senyes d'identitat i de la tradició cultural de les seves famílies.

- S'esforçen a sentir-se catalans malgrat que viuen en barris marginats i amb poques possibilitats de conèixer la cultura catalana.

- Tenen un desinterès considerable per les organitzacions polítiques amb les quals, majoritàriament, no s'identifiquen i a les quals retreuen l'escàs grau d'atenció envers els problemes dels immigrants.

- S'aprecia finalment un confusionisme preocupant, així com contradiccions en temes cabdals que fan referència a Catalunya i a nivell general, en un important sector d'aquests joves, fruit d'una greu desinformació.